

***Encyclopedia of Archival Science*, ur. Luciana Duranti i Patricia C. Franks
(Lanham MD: Rowman & Littlefield, 2015), 454 str.**

U uvodu ovoj knjizi urednice Luciana Duranti i Patricia C. Franks navode da je njezin cilj prikazati različite interpretacije i poglede na arhivističke koncepte, načela i praksu. Namjera je bila, navodi se, u jednom djelu okupiti poglede uglednih i etabliranih istraživača s jedne i mlađih, ambicioznih stručnjaka i istraživača s druge strane. Na stranu pitanje kakav smisao može imati takva generacijska podjela autora u knjizi koja se naziva enciklopedijom, ovdje se čitatelju očito najavljuje da će autorski prilozi koji slijede biti osobniji i slobodniji no što je to uobičajeno u enciklopedijskim člancima.

To doista i jest osobitost ove *Enciklopedije*. Tipičan članak sadržava dvije do tri stranice teksta: počinje kraćim uvodom, iza kojeg slijede rasprava o terminu koji se obrađuje i obvezni, formalno istaknuti zaključak. Iza zaključka navode se ključne riječi, povezani pojmovi i popis literature. Autori članaka bili su slobodni strukturirati raspravu onako kako im odgovara: često je to jedno poglavlje, naslovljeno *The Concept*, no nerijetko i desetak različitih poglavlja ili segmenata nalik stranicama prezentacije ili sažetka. Negdje je pristup obradi teme onakav kakav obično očekujemo od znanstvenog ili stručnog rada (naravno bez bilježaka), negdje je to više informativni pregled područja, poput podsjetnika za ponavljanje gradiva prije ispita; neke natuknice sadrže dosta uputa – kao da su iz priručnika – u drugima je više citata, a nekoliko ih ima ilustracije (koje nisu najbolje grafički obrađene: tekst u jednoj od njih jedva da je čitljiv). U dosta članaka izrazito su naglašeni osobna perspektiva autora ili specifičnosti regije iz koje autor dolazi, o čemu treba voditi računa kada se prosuđuje je li pojam obrađen cjelovito.

Enciklopedija sadržava 154 članka koje je pisalo 110 suradnika, većinom iz Sjeverne Amerike. Među obrađenim terminima nalaze se oni nezaobilazni u svakom arhivističkom rječniku ili priručniku – poput *vrednovanje*, *arhivistički opis*, *arhiv*, *dokument*, *serija*, *funkcija*, *klasifikacija* – zatim oni koji označavaju uže koncepte, kojih je uvijek previše da bi se svi mogli odabrati i obraditi, te neki pojmovi koji se ne doživljavaju kao specifično arhivistički, ali se koriste u definiranju arhivističkih koncepata (primjerice *Person*). Tu se uvijek može postaviti pitanje zašto su neki pojmovi odabrani, a drugi nisu. Urednice navode da je u početku bilo nešto više od 200 kandidata i da je na određen način popis sužen na 154 članka, ne navodeći koji su pojmovi odbačeni niti obrazlažući kriterije za odabir. Čini se da odabir termina i riječi u terminima nije bio sitničav. Netko bi možda očekivao da će se naći mjesta za termine kao što su *archival value*, *catalog*, *data*, *archival holdings* ili *EAD*, prije nego za, primjerice, *Chain of Preservation*, *Monetary Appraisal* ili *Formal Analysis*. Uz članak *Archives and Memory* netko bi možda očekivao i članak *Archives and History* ili nešto poput *Archives and Identity* ili nešto što govori i o političkom aspektu arhiva, no takvog ovdje nema. Možemo zamisliti neki drugi urednički dvojac koji bi dao više mjesta terminima koji naglašavaju vezu koncepta

arhiva s politikom, poviješću (i historiografijom), baštinom, pitanjem identiteta ili nečim drugim. Na određen način, sam odabir pojmova koji će se obraditi predstavlja jedan od prisutnih “pogleda na arhivističke koncepte, načela i praksu”, onaj u kojem je arhivistika zaokružena disciplina, iako izdašno posuđuje drugdje razvijene koncepte, i u kojem se izrazitije oslanja na termine i metode posuđene od diplomatike.

Neke pojedinosti upućuju na mogući nedostatak vremena ili pažnje u zahtjevnom poslu uređivanja ovakvih publikacija. Uz već spomenutu lošu kvalitetu nekih ilustracija, očito je da je i kazalo trebalo proći još jednu provjeru (imamo dva Schellenberga, nepotrebne natuknice poput *sui generis*, previše složenih natuknica s nekarakterističnom riječi na početku). Čitajući članak za člankom ne možemo se oteti dojmu da je bilo moguće učiniti još ponešto na njihovu ujednačavanju. Primjerice, naslovi nekih članaka sadrže atribut *archival*, a drugi, kojima je podjednako primjeren, nemaju ga (primjerice *Appraisal* i *Archival Reappraisal*), negdje se članovi u naslovu odvajaju zarezom, a drugdje se drugi član stavlja u zagradu, primjerice *Disposition, Records* prema *Impartiality (Record)*. Jedan naslov sadržava pojašnjenje u zagradi: *Archival Collection (Includes the Verb to collect)*. Nisu svi autori članaka imali isti pristup sastavljanju bibliografije: jedan tvrdi da za njegovu temu nema objavljenih djela, što sigurno nije preporuka da ju se uvrsti u *Enciklopediju*. Više je članaka u kojima su autori iskoristili slobodu koja im je dana, tako da su proširili temu pa ne pišu samo o onom što sugerira naslov članka nego i šire (primjerice članak s naslovom *Collecting Archives* na početku tvrdi da je to jedan od tri tipa arhiva pa potom obrađuje sva tri. U više članaka njihov se naslov ponavlja kao naslov jednog poglavlja u članku), ulazeći mjestimice u teme koje ih povezuju s nekim drugim člankom.

Sadržaj većine članaka i značenja pojmova o kojima se raspravlja bliski su onomu što bi mogli očekivati hrvatski arhivisti. Ipak, tu i tamo nailazimo na definicije ili pristupe koji kod nas nisu uobičajeni. Primjerice, *Archival Collection* definira se otprilike kao arhivsko gradivo ili arhivski fond privatne provenijencije: ne kao ono što mi obično nazivamo arhivskom zbirkom. Pojam arhiva u članku o arhivu kao instituciji inkluzivniji je od onoga što se kod nas obično naziva arhivom kao ustanovom (i bliže našoj starijoj tradiciji), a malo će tko među hrvatskim arhivistima pojam rukopisne tradicije povezivati s nečim što se događa u SAD-u u 19. stoljeću. Takvih razlika u značenju i lokalizama razmjerno je malo i ne bi trebale stvarati poteškoće našim čitateljima. *Enciklopedija* bi mogla biti korisna osobito osobama koje žele steći pregled nad onime čime se današnja arhivistika uglavnom bavi, u dosta kompaktnom, propedeutičkom formatu, uz napomenu da je spektar pristupa konceptu arhiva ipak nešto širi i da je ovdje posebno uvećan jedan dio spektra.

Na kraju, možemo još jednom postaviti pitanje kakvu poruku želi dati ova *Enciklopedija*. To je poruka da postoji nešto što nazivamo arhivistikom (*archival science*), da je to nešto koherentno i zaokruženo, iako izrazito eklektično i u nekim

bitnim aspektima ne baš sasvim jasno. Taj je stav u *Enciklopediji* općenito aprioran, ne treba ga dokazati. Dovoljno ga je zastupati, primjerice postojanjem određene istraživačke infrastrukture ili referentnim djelima kao što je ovo. Još od kad je arhivistika prestala biti zadovoljna time da bude jedna od pomoćnih povijesnih znanosti, traje nastojanje da je se negdje autohtono smjesti. Potraga za takvim mjestom ostaje i dalje otvorena i podjednako izvjesna.

Jozo Ivanović